

Przyszłość "Czystego Powietrza" – *podsumowanie dyskusji*

Agenda – 30 marca 2022

12:00 - 12:05	Powitanie uczestników i przedstawienie kontekstu projektu
<i>Zofia Wetmańska, Wiceprezeska Instytutu Reform</i>
12:05 – 12:25	Prezentacja wniosków z raportu „Termomodernizacja w „Czystym Powietrzu”: wyjątek czy reguła?”
<i>Aneta Stefańczyk, Analityczka Instytutu Reform</i>
12:25 – 13:15	Dyskusja o przyszłości programu „Czyste Powietrze” z udziałem wszystkich uczestników spotkania
<i>Moderacja: Aleksander Śniegocki, Prezes Instytutu Reform</i>
13:15 – 13:30	Podsumowanie dyskusji

Kontekst

W marcu 2022 r. ukazał się raport Instytutu Reform, analizujący kierunki wydatkowania środków z programu „Czyste Powietrze” – wiodącego instrumentu wdrażania transformacji energetycznej w sektorze budynków w Polsce. Wyniki analiz wskazują na to, że w obecnym kształcie program nie pozwala na osiągnięcie celów redukcji emisji i ograniczenia zużycia paliw kopalnych, nakreślonych przez krajowe i europejskie dokumenty strategiczne. Jest to o tyle istotne, że w obliczu kryzysu energetycznego oraz inwazji Rosji na Ukrainę rośnie znaczenie niskoemisyjnej transformacji – przyspieszenie wdrażania inwestycji redukujących zużycie paliw kopalnych oraz bezpośrednie przejście z węgla na zeroemisyjne nośniki energii, z pominięciem gazu ziemnego, przyczynią się do ograniczenia zależności polskiej gospodarki od importu rosyjskich surowców.

Powyższe wyzwania wskazują na konieczność dostosowania istniejących narzędzi wsparcia tak, by pozwoliły one na bardziej efektywne wykorzystanie dostępnych środków, pomagając nie tylko chronić zdrowie Polaków poprzez walkę ze smogiem, ale też zapewniając bezpieczeństwo energetyczne w warunkach skokowych wzrostów cen importowanego gazu i węgla. **Raport Instytutu Reform stanowi wkład do dyskusji na dotyczącej tego, w jakim stopniu program „Czyste Powietrze” jest w stanie sprostać nadchodzącym wyzwaniom.**

Temu tematowi zostało poświęcone spotkanie zorganizowane 30 marca przez Instytut Reform. Do okrągłego stołu – dyskusji poświęconej przyszłości Programu, dołączyli przedstawiciele krajowej i europejskiej administracji publicznej, sektora prywatnego oraz niezależni eksperci. Najważniejsze wątki poruszone podczas debaty prezentujemy w poniższej notatce.

Najważniejsze elementy dyskusji

Czy cel programu „Czyste Powietrze” jest wciąż aktualny?

Wyzwanie: początkowo celem programu „Czyste Powietrze” było ograniczenie zanieczyszczenia powietrza. Tym samym, nadrzędnym celem programu była szybka wymiana źródeł ciepła na takie, które nie przyczyniają się do problemu niskiej emisji. Jednak w obliczu bardziej ambitnych celów klimatycznych UE oraz konieczności osiągnięcia celów określonych przez pakiet Fit for 55, a także ze względu na konsekwencje wynikające z inwazji Rosji na Ukrainę, konieczne jest nie tylko zwiększenie skali wykorzystania zeroemisyjnych źródeł, lecz także szybka poprawa efektywności energetycznej i przyspieszenie tempa termomodernizacji budynków.

Z tej perspektywy zasady działania programu wydają się być nieaktualne i niewystarczające do osiągnięcia celów strategicznych. Tym samym pojawia się pytanie, czy konieczna jest

- ewolucja „Czystego Powietrza” – jako instrumentu już wdrożonego na szeroką skalę,

czy

- stworzenie oddzielnego instrumentu specjalnie na potrzeby wsparcia głębokiej termomodernizacji.

Potencjalne rozwiązania: Jako potencjalny kierunek rozwoju wymieniano uwzględnianie w programie klas energetycznych (co wymagałoby ich wprowadzenia na poziomie krajowym) oraz uzależnienie poziomu wsparcia od stopnia poprawy efektywności energetycznej. Postulowano także zwiększenie kwoty maksymalnej inwestycji wspieranych przez program.

W jakim stopniu wzrost inwestycji w wymianę źródeł ciepła jest ograniczany przez popyt, a w jakim podaż?

Wyzwanie: w dyskusji pojawiły się głosy, że dalszy wzrost skali programu napotka na bariery podażowe: niedostateczną dostępność nowych efektywnych źródeł ciepła, materiałów budowlanych oraz wykwalifikowanej kadry budowlanej, zdolnej do umiejętnego wdrożenia bardziej zaawansowanych projektów termomodernizacyjnych. Wskazano, że bez wdrożenia polityk publicznych na rzecz budowy kompetencji pracowników oraz rozwoju krajowej bazy dostawców zeroemisyjnych rozwiązań, ograniczenia podażowe uniemożliwią odpowiedni wzrost skali modernizacji budynków.

Potencjalne rozwiązania:

- wprowadzenie mechanizmów motywujących do podnoszenia kwalifikacji przez pracowników w budownictwie i podejmowania się przez nich przedsięwzięć z zakresu głębokiej termomodernizacji,

- włączenie sektora prywatnego w proces tworzenia strategii modernizacji ogrzewania budynków w Polsce poprawiłoby przepływ informacji między interesariuszami oraz umożliwiłoby szybsze dostosowanie się rynku do wdrażanych przez prawodawców zmian,
- poprawa procesu monitorowania procesu wdrażania Programu i raportowania danych, w szczególności tych dotyczących skali oraz dynamiki realizacji projektów termomodernizacyjnych – dostęp do informacji nt. rynku modernizacji budynków pozwoliłby sektorowi prywatnemu na optymalizację swoich działań.

Jaka docelowa struktura źródeł ciepła jest optymalna?

Podczas spotkania dyskusja toczyła się także wokół docelowej struktury źródeł ciepła. W szczególności zwrócono uwagę na to, że:

- ze względu na bariery podażowe i ograniczenia łańcuchów dostaw konieczne jest utrzymanie dywersyfikacji wspieranych technologii.
- istotne zwiększenie wykorzystania pomp ciepła wiązałoby się ze zwiększonym popytem na energię elektryczną, co mogłoby napotkać na ograniczenia wynikające z infrastruktury sieciowej.
- decyzje dotyczące efektywności energetycznej oraz rodzajów źródeł ciepła są powiązane, dlatego też potrzebna jest zintegrowana strategia w tym obszarze. Obecnie Długoterminowa Strategia Renowacji Budynków wyznacza cele dotyczące tempa modernizacji budynków, nie zawiera jednak szczegółowych rozstrzygnięć dotyczących wymienianych źródeł ciepła. Aktualizacja dokumentów strategicznych (PEP 2040, KPEiK, DSRB), która czeka nas w najbliższym czasie, jest okazją na dalsze doprecyzowanie tych kwestii.

Kierunki planowanych przez NFOŚiGW zmian – dodatkowe informacje

Termomodernizacja w „Czystym Powietrzu”: NFOŚiGW dostrzega rolę termomodernizacji w ramach programu, m. in. zapewniając możliwość ponownego skorzystania z programu beneficjentom, którzy chcieliby dokonać dodatkowych inwestycji w poprawę efektywności energetycznej względem działań zrealizowanych w ramach pierwszej dotacji.

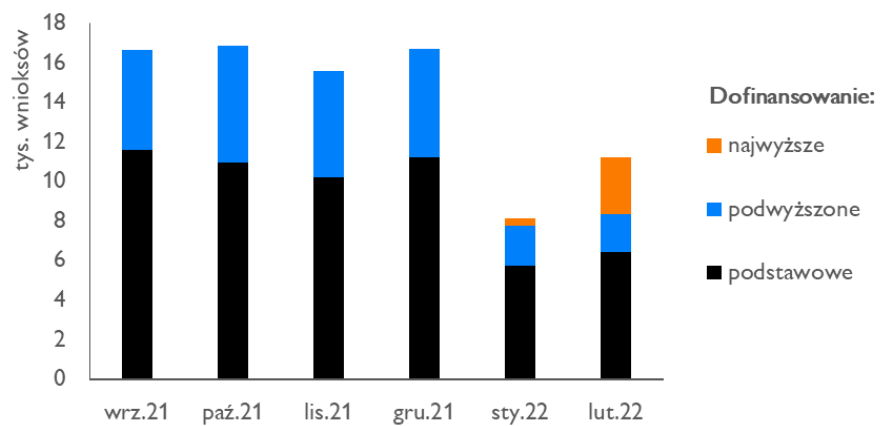
Identyfikacja wyzwań: w 2022 r. NFOŚiGW planuje przeprowadzić badanie ankietowe wśród beneficjentów programu „Czyste Powietrze”, mające na celu ustalenie, jakie czynniki beneficjenci uznają za najważniejsze bariery decydujące o braku zaangażowania w projekty obejmujące głęboką termomodernizację.

Analiza danych: trwają prace nad poszerzeniem i udoskonaleniem bazy danych na temat programu, w tym nad włączeniem danych nt. ścieżki bankowej do programu.

Aktualizacja danych dot. liczby i struktury wniosków w ramach „Czystego Powietrza” – luty 2022 r.

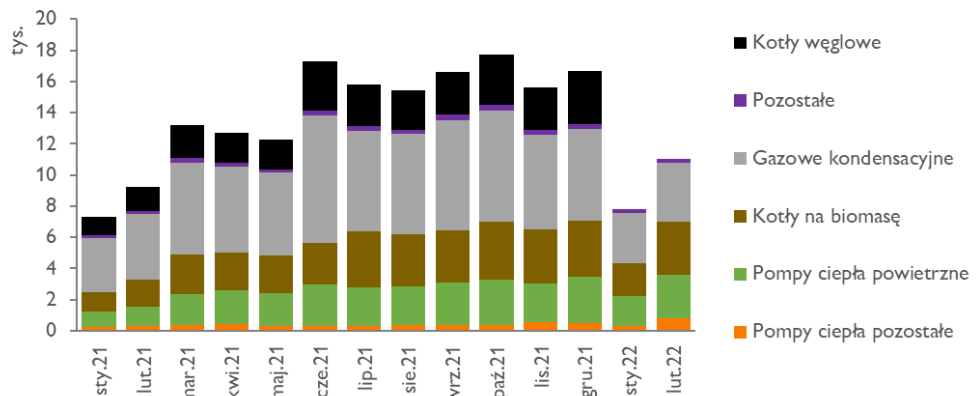
Dane o wnioskach złożonych w lutym 2022 r., które ukazały się po spotkaniu Okrągłego Stołu, potwierdzają wnioski zawarte w raporcie Instytutu Reform – konieczna jest dalsza ewolucja programu „Czyste Powietrze”. Ostatnie zmiany w programie skutecznie **poszerzyły jego zasięg** na nowe grupy beneficjentów (wzrost liczby wniosków dzięki pojawieniu się najwyższego poziomu dofinansowania), jednocześnie jednak wzrost cen nośników energii pod koniec 2021 r. sprawił, że **model szybkiej wymiany kopciuchów w oparciu o proste inwestycje w ogrzewanie gazowe się wyczerpuje**.

Liczba wniosków o dotację na wymianę źródła ciepła w Czystym Powietrzu

Źródło: opracowane Instytutu Reform na podstawie danych NFOŚiGW

Wnioski o dotację wg poszczególnych źródeł ciepła w Czystym Powietrzu

Źródło: opracowane Instytutu Reform na podstawie danych NFOŚiGW

Raport dostępny do pobrania na stronie Instytutu Reform w zakładce „Nasze projekty”:

<https://ireform.eu/nasze-projekty/>

Kontakt do autorów raportu:

Aleksander Śniegocki

+48 792 733 596

aleksander.sniegocki@ireform.eu

Zofia Wetmańska

tel. +48 692 474 195

zofia.wetmanska@ireform.eu

